

CURS ACADÈMIC: 2006-2007

CAPÍTULO 1 LLICENCIATURA: HISTÒRIA

CURS:

2006-2007

CAPÍTULO 2

CAPÍTULO 3 CODI: 28878

CAPÍTULO 4 ASSIGNATURA: RECURSOS INSTRUMENTALS PER A LA RECERCA HISTÒRICA I

Tipus d'assignatura: Teòrica i pràctica

Nº de crèdits:6

Professorat: Carme Ruestes. Docència en català.

Quatrimestre: 1er

OBJECTIUS DE L'ASSIGNATURA:

Aquesta assignatura es proposa que l'alumne:

- 1) Assoleixi coneixements generals sobre un ventall de recursos emprats habitualment al llarg de les investigacions arqueològiques (ex. fotografia aèria, tècniques de datació científica, etc)
- 2) Es familiaritzi especialment amb la tipologia i característiques tècniques de la ceràmica romana, en tant que recurs bàsic per a la datació d'excavacions d'aquest període.
- 3) Conegui i apliqui la metodologia essencial per desenvolupar un treball de recerca (ex. estratègies de recerca bibliogràfica, estructura, aspectes formals, etc).

TEMARI:

1. El concepte d'arqueologia i la seva evolució al llarg de la història.
2. Els jaciments arqueològics: tipus i processos de formació i conservació.

3. Recursos per a la identificació de jaciments:

- Introducció a la prospecció superficial.
- La fotografia aèria.
- La prospecció geofísica.

4. Introducció a l'excavació arqueològica.

5. Recursos per a la datació.

- La cronologia relativa
- La cronologia absoluta: tècniques de datació científica.
  - Els primers mètodes de datació
  - Mètodes basats en cicles anuals
  - Els sistemes radioactius
  - Mètodes relatius calibrats
- Elements aportadors de cronologia: la ceràmica

6. La ceràmica a l'arqueologia.

- La ceràmica com a font d'informació arqueològica.
- El primer tractament del material ceràmic al laboratori.
  - Identificació de les peces
  - Estudi de les peces
    - L'inventari de material
    - Les fitxes de material : estudi de les peces significatives.
- Conceptes essencials per a l'elaboració d'inventaris i fitxes de material ceràmic.
- Introducció a alguns dels principals tipus de ceràmica romana:
  - Ceràmica campaniana
  - Terra Sigillata
    - T.S. Itàlica
    - T.S. Sud-gal·lica
    - T.S. Hispànica
    - T.S. Africana
  - Ceràmica Comuna
  - Àmfores
- La funció dels recipients de ceràmica romana.
- Tècnica de fabricació de la ceràmica:
  - La matèria primera

- El modelat
- L'assecat
- L'acabat o revestiment
- La decoració
- La cuita

7. Introducció a l'arqueologia subaquàtica.

8. El treball de recerca bibliogràfica.

BIBLIOGRAFIA

BÀSICA:

MANUALS GENERALS:

Greene, K. (2002): *Archaeology: an introduction*. 1^a ed 1983. London and New York: Routledge.

Renfrew, C. ; Bahn, P. (2000): *Arqueología. Teorías, Métodos y práctica*. 1^a ed. 1993. Madrid: Akal.

LA CERÀMICA A L'ARQUEOLOGIA:

BELTRÁN, M. *Guía de la cerámica romana*. Libros Pórtico. Zaragoza, 1990.

CUOMO DI CAPRIO, N. *La ceramica in archeologia. Antiche tecniche di lavorazione e moderni metodi d'indagine*. "L'Erma" di Bretschneider. Roma, 1985.

EL TREBALL DE RECERCA BIBLIOGRÀFICA:

AA.VV. *Les referències i les citacions bibliogràfiques, les notes i els índex*. Gabinet de la llengua catalana. Universitat Autònoma de Barcelona. Bellaterra, 1995.

RIGÓ, A.; GENESCÀ, C. *Tesis i treballs. Aspectes formals*. Eumo Editorial. Barcelona, 2000.

COMPLEMENTÀRIA:

MANUALS GENERALS:

Aston, M. (2002): *Mick's Archaeology*. Tempus: Stroud.

Childe, G. (1973): *Introducción a la arqueología*. 1ª ed.1956. Ariel: Esplugues de Llobregat.

Clark, G. (1980): *Arqueología y sociedad (reconstruyendo el pasado histórico)*. Akal universitaria: 2. Madrid: Akal.

Fernandez, V. (1994): *Teoría y método de la arqueología*. 1 ed. 1990. Madrid: Editorial Síntesis.

Grant, J.; Gorn, S. Neil, T. (2002): *The archaeology coursebook. An Introduction to study skills, topics and methods*. London and New York: Routledge.

Ramos, R. (1987): *Arqueología. Métodos y técnicas*. 1ª ed. 1977. Barcelona: Ediciones Bellaterra.

CONCEPTE D'ARQUEOLOGIA I HISTÒRIA DE L'ARQUEOLOGIA:

Daniel, G. (1987): *Un siglo y medio de arqueología*. 1ª ed. 1975. Méjico: Fondo de Cultura Económica.

Trigger, B.P. (1992): *Historia del pensamiento arqueológico*. 1ª ed. 1989. Barcelona: Editorial Crítica.

RECURSOS PER A LA IDENTIFICACIÓ DE JACIMENTS:

AA.VV. (1992): *Ciencias, metodologías y técnicas aplicadas a la arqueología*. Ciència oberta, 4.Fundació Caixa de Pensions – Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona. Bellaterra.

Bowden, M. (1999): *Unravelling the Landscape. An Inquisitive Approach to Archaeology*. Stroud: Tempus.

Clark, A. (1990) : *Seing Beneath the Soil. Prospecting methods in archaeology*.London: B.T. Batsford Ltd.

Dabas, M.. i altres. (1998): *La prospection*. Collection "Archéologiques". Paris: Editions errance.

Scollar, I. (1990): *Archaeological prospecting and remote sensing*. Topics in remote sensing , 2. Cambridge University press.

INTRODUCCIÓ A L'EXCAVACIÓ ARQUEOLÒGICA:

Carandini, A.. (1997): *Historias en la tierra. Manual de excavación arqueológica*. 1ª ed. 1981. Barcelona: Editorial Crítica. Barcelona.

Harris, E. (1991): *Principios de estratigrafía arqueológica*. 1ª ed. 1989. Barcelona: Editorial Crítica.

Roskams, S. (2001): *Excavation*. Cambridge Manuals in Archaeology. Cambridge University Press.

TÈCNIQUES DE DATACIÓ CIENTÍFICA:

Aitken, M..J. (1990): *Science-based dating in archaeology*. London and New York: Logman.

LA CERÀMICA A L'ARQUEOLOGIA:

General:

MARCET, R.; LLONGUERAS, M. *Assaig d'una terminologia de la ceràmica antiga en català*. Quaderns de treball, 5. Institut de prehistòria i arqueologia de la Diputació de Barcelona – Departament de prehistòria i arqueologia de la Universitat Autònoma de Barcelona, 1982.

ORTON, C.; TYERS, P.; VINCE, A. *La cerámica en arqueología*. Crítica. Barcelona, 1997.

Tipologies generals:

AA.VV. *Enciclopedia dell'arte antica classica e orientale. Atlante delle forme ceramiche 1: ceramica fine romana nel bacino Mediterraneo: medio e tardo impero*. Ist. Enciclopedia Italiana. Roma, 1981.

AA.VV. *Enciclopedia dell'arte antica classica e orientale. Atlante delle forme ceramiche 2: ceramica fine romana nel bacino Mediterraneo: tardo ellenismo e primo impero*. Ist. Enciclopedia Italiana. Roma, 1985.

PY, M (dir). *Dictionnaire des Céramiques Antiques (VIIème s. av. n.è. – VII s. de n.è.) en Méditerranée nord-occidentale (Provence, Languedoc, Ampurdan)*. Lattara, 6. Edition de l'Association pour la Recherche Archéologique en Languedoc Oriental. Lattes, 1993.

Dibuix:

ALVAREZ, R.; MOLIST, N. *El dibuix del material arqueològic*. Societat Catalana d'Arqueologia. Centre de Documentació. Dossier VIII. Barcelona, 1988.

Tecnologia ceràmica:

HOLD, P. *Técnica de la cerámica*. Omega. Barcelona, 1982.

OWEN, S.R. *Pottery technology. Principles and reconstruction*. Manuals on archeology, 4. Taraxacum. Washington, 1988.

INTRODUCCIÓ A L'ARQUEOLOGIA SUBAQUÀTICA

Green, J. (1990): *Maritime archaeology. A Technical Handbook*. London: Academic Press.

Nieto, F.J. (1984): *Introducción a la arqueología subacuática*. Col.lecció: orígens. Barcelona: Editorial CYMYS.

EL TREBALL DE RECERCA BIBLIOGRÀFICA:

ECO, U. *Como se hace una tesis doctoral*. 1ª ed. 1977. Gedisa. Barcelona, 1992.

METODOLOGIA DOCENT:

TEORIA

Les classes dedicades a la ceràmica tindran un tarannà essencialment pràctic.

Pel que fa a la resta de temes, la metodologia bàsica serà la classe magistral complementada amb material audiovisual o amb exercicis pràctics.

PRÀCTIQUES:

Les tutories integrades consistiran en el seguiment personalitzat d'un treball de recerca bibliogràfica a relaitzar per part dels alumnes.

SISTEMA D'AVUACIÓ:

- Exàmen de contingut teòric i pràctic
- Treball de recerca bibliogràfica

ALTRES QÜESTIONS

OBSERVACIONS:

(Lloc per informar sobre aulàri necessari, instrumental, infraestructures, ...)

Data

Signatura del Cap del Departament